

Věc C-150/24 [Aroja]ⁱ

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

27. února 2024

Předkládající soud:

Korkein oikeus (Finsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

27. února 2024

Navrhovatel:

A

Odpůrce:

Rikoskomisario B

K O R K E I N O I K E U S

(Nejvyšší soud, Finsko)

R O Z H O D N U T Í

vydané dne
27. února 2024

Značka 1(11)

R2023/945

Č.

321

NAVRHOVATEL

A

ODPŮRCE

Rikoskomisario B (Komisař kriminální policie
B)

PŘEDMĚT

Stížnost týkající se zajištění cizince

ŽÁDOST O POUŽITÍ NALÉHAVÉHO ŘÍZENÍ

Korkein oikeus (Nejvyšší soud) žádá, aby byla tato žádost o rozhodnutí o předběžných otázkách projednána v naléhavém řízení o předběžné otázce

ⁱ Název projednávané věci je fiktivní. Neodpovídá skutečnému jménu žádného z účastníků řízení.

podle článku 107 jednacího řádu Soudního dvora. Projednávaná věc vyvolává otázky výkladu směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí (Úř. věst. 2008, L 348, s. 98) (dále jen „směrnice o navrácení“), která spadá do působnosti hlavy V části třetí Smlouvy o FEU. Navrhovatel byl zajištěn za účelem vyhoštění ve smyslu směrnice o navrácení. Existují čtyři na sebe navazující doby zajištění (první ode dne 10. září 2022 do dne 23. listopadu 2022, druhá ode dne 5. prosince 2022 do dne 15. března 2023, třetí ode dne 11. září 2023 do dne 18. ledna 2024 a čtvrtá, které stále běží, ode dne 7. února 2024). Otázka vznesená před Korkein oikeus (Nejvyšší soud) se týká zákonnosti třetí doby zajištění, která již skončila. Aby mohl *a posteriori* posoudit zákonnost třetí doby zajištění, nemůže Korkein oikeus (Nejvyšší soud) nařídit propuštění A. Pro účely výpočtu maximální doby zbavení A osobní svobody však odpovědi na předběžné otázky umožní určit zejména to, zda se výše uvedené doby zajištění musí sečíst. Je-li tomu tak, nebude na základě směrnice o navrácení existovat žádný právní základ, který by odůvodňoval zajištění A, až bude na jaře 2024 maximální doby dosaženo.

Nelze-li žádosti o použití naléhavého řízení z výše uvedených důvodů vyhovět, Korkein oikeus (Nejvyšší soud) podpůrně žádá, aby byla věc projednána ve zrychleném řízení stanoveném v článku 105 jednacího řádu Soudního dvora, a to proto, že povaha věci každopádně a z výše uvedených důvodů vyžaduje, aby byla věc vyřízena v co nejkratší době.

ŽÁDOST O ZACHOVÁNÍ DŮVĚRNOSTI

Käräjaoikeus (soud prvního stupně, Finsko) a hovioikeus (odvolací soud, Finsko) nařídily, aby byla totožnost A, žadatele o azyl, až do dne 15. září 2023 utajena, a to v souladu s § 6 odst. 1 bodem 2 laki oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa (zákon o veřejnosti řízení před obecnými soudy). Korkein oikeus (Nejvyšší soud) tedy s odkazem na článek 95 jednacího řádu Soudního dvora žádá, aby byla anonymita A chráněna i v rámci tohoto řízení před Soudním dvorem.

ROZHODNUTÍ KORKEIN OIKEUS (NEJVYŠŠÍ SOUD)

Předmět sporu

- 1 Věc se týká případu státního příslušníka třetí země, který byl zajištěn za účelem vyhoštění v situaci, která se řídí směrnicí o navrácení. První otázka je, zda při stanovení maximálních dob zajištění uvedených v čl. 15 odst. 5 a 6 směrnice o navrácení je třeba vždy zohlednit předchozí doby zajištění, a, pokud ne, za jakých okolností nemusejí být tyto doby pro účely stanovení maximálních dob zajištění zohledněny. Pokud by se doby zajištění musely počítat, takže prvotní maximální šestiměsíční doba stanovená v čl. 15 odst. 5 směrnice o navrácení je již

dosažena, vyvstává i otázka, zda okolnosti překročení maximální šestiměsíční doby měly být soudem přezkoumány z úřední povinnosti předtím, než byla tato maximální doba dosažena, nebo alespoň bez zbytečného prodlení poté, co tento okamžik nastal. Byl-li soudní přezkum proveden až poté, co nastal okamžik, kdy k němu mělo dojít, vyvstává též otázka, jaké právní důsledky musí z takové procesní vady plynout a zda by s sebou měla taková vada zejména nést propuštění osoby, která byla zajištěna za účelem vyhoštění, i když jsou všechny hmotněprávní podmínky pro zajištění naplněny.

Relevantní skutečnosti

Okolnosti věci

- 2 A, marocký státní příslušník, přicestoval do Finska nelegálně dne 10. září 2022. Při příjezdu se na něj vztahoval zákaz vstupu do schengenského prostoru, který mu uložilo Nizozemsko poté, co během azylového řízení, které v něm zahájil, zmizel. Před příjezdem do Finska požádal A o azyl i ve Švédsku a ve Švýcarsku.
- 3 Dne 10. září 2022 byl A ve Finsku na základě důvodů uvedených v § 121 (813/2015) odst. 1 bodech 1 až 3 ulkomaalaislaki (301/2004) [zákon o cizincích (301/2004)], který odpovídá čl. 15 odst. 1 směrnice o navrácení, zajištěn. Rozhodnutím ze dne 25. října 2022 navrátil maahanmuuttovirasto (Přistěhovalecký úřad, Finsko) A do Maroka. Dne 29. října 2022 požádal A ve Finsku o azyl. Dne 24. listopadu 2022 Přistěhovalecký úřad žádost o azyl jako zjevně neopodstatněnou zamítl, navrátil A do Maroka a uložil zákaz vstupu do celého schengenského prostoru na dobu dvou let. Usnesením ze dne 5. ledna 2023 zamítl Turun hallinto-oikeus (správní soud v Turku, Finsko) návrh A na zákaz výkonu rozhodnutí o vyhoštění a následně rozhodnutím ze dne 19. prosince 2023 zamítl žalobu A ohledně azylu. Z odůvodnění rozhodnutí, které hallinto-oikeus (správní soud) ve věci samé vydal, plyne, že některým žádostem o přijetí zpět předloženým Přistěhovaleckým úřadem jiným členským státem nebylo vyhověno a že hallinto-oikeus (správní soud) rozhodl, že Přistěhovalecký úřad je oprávněn považovat se za orgán příslušný k posouzení žádosti A o azyl na základě článku 17 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států (nařízení Dublin III).
- 4 A byl podle §121 zákona o cizincích zajištěn, a to zaprvé ode dne 10. září 2022 do dne 23. listopadu 2022, zadruhé ode dne 5. prosince 2022 do dne 15. března 2023 a zatřetí ode dne 11. září 2023 do dne 18. ledna 2024. Korkein oikeus (Nejvyšší soud) se zabývá přezkumem zákonnosti třetí doby zajištění. Třetí doba zajištění byla přerušena dne 18. ledna 2024 poté, co A uprchl do Dánska. Dne 7. února 2024 byl A policií na základě nového rozhodnutí zajištěn poté, co byl A podle nařízení Dublin z Dánska přemístěn do Finska. Podle Korkein oikeus (Nejvyšší soud) tato čtvrtá doba zajištění stále běží. Doby zajištění vycházely z nutnosti

zajistit přípravu vyhoštění ze země nebo výkon rozhodnutí o tomto vyhoštění v souladu s § 121 odst. 1 body 1 a 3 zákona o cizincích a zprvu i z nutnosti určit totožnost podle bodu 2 uvedeného odstavce. Pokud jde o dobu mezi dnem podání žádosti o azyl, tedy dnem 29. října 2022, a dnem, kdy hallinto-oikeus (správní soud) vydal usnesení o výkonu, tedy dnem 5. ledna 2023, ze spisu plyne, že zajištění vycházelo i z nutnosti zajistit vyřízení žádosti o azyl podle § 121 odst. 1 bodu 1 zákona o cizincích.

- 5 Za účelem odůvodnění zajištění se policie dovolávala zejména zmizení A během azylového řízení v různých členských státech, včetně Finska, jeho negativního postoje k návratu do Maroka, trestných činů, kterých se během svého pobytu ve Finsku dopustil, jeho nepravdivého prohlášení o datu narození a totožnosti při příjezdu do Finska a nesplnění povinnosti hlásit se během léta 2023 orgánům jakožto opatření alternativního k zajištění. Tyto důvody vyšly zčásti najevo až po skončení druhé doby zajištění a představovaly tedy nové důvody k odůvodnění třetí doby zajištění, která započala dne 11. září 2023. Výkon rozhodnutí o navrácení probíhal po etapách a ve spolupráci s marockými orgány během jednotlivých dob zajištění a mezi nimi.
- 6 Třetí doba zajištění A, kterou Korkein oikeus (Nejvyšší soud) přezkoumává, byla zahájena policejním rozhodnutím ze dne 11. září 2023 přijatým na základě § 121 odst. 1 bodů 1 a 3 zákona o cizincích. Podle tohoto policejního rozhodnutí byl A s ohledem na předchozí doby zajištění již zajištěn po celkovou dobu pěti měsíců a 23 dnů a byly naplněny podmínky pro překročení prvotní maximální šestiměsíční doby, a to vzhledem k tomu, že výkon vyhoštění byl opožděn z důvodu nespolupráce A při výkonu navrácení a s ohledem na to, že z Maroka ještě nebyly získány doklady nezbytné pro navrácení. Policie se za účelem přezkumu podmínek zajištění obrátila na Helsingin käräjäoikeus (soud prvního stupně v Helsinkách, Finsko) a předložila mu i své rozhodnutí ze dne 11. září 2023. Dne 15. září 2023 nebyly na jednání před Helsingin käräjäoikeus (soud prvního stupně v Helsinkách) podmínky překročení maximální šestiměsíční doby s ohledem na předložené důkazy přezkoumány a v rozhodnutí soudu prvního stupně nebyly ani zmíněny. Podle údajů obsažených v policejním rozhodnutí ze dne 11. září 2023 bylo toto rozhodnutí samotnému A oznámeno.
- 7 Po rozhodnutí Helsingin käräjäoikeus (soud prvního stupně v Helsinkách) ze dne 15. září 2023 byla tato věc týkající se zajištění dne 7. prosince 2023 znovu přezkoumána Etelä-Karjalan käräjäoikeus (soud prvního stupně pro Jižní Karélii, Finsko), který, když se ukázalo, že může být překročena prvotní maximální šestiměsíční doba zajištění, nařídil jednání z úřední povinnosti.

Rozhodnutí Etelä-Karjala käräjäoikeus (soud prvního stupně pro Jižní Karélii) ze dne 7. prosince 2023

- 8 Käräjäoikeus (soud prvního stupně) měl ve svém rozhodnutí zaprvé za to, že doby trvání jednotlivých dob zajištění se musí sečíst, neboť od předchozího zajištění sice uplynul určitý čas a ve věci došlo k určitým změnám, jde však o zajištění

výkonu téhož rozhodnutí o vyhoštění. Zadrugé měl käräjaoikeus (soud prvního stupně) za to, že jsou naplněny podmínky vztahující se na překročení šestiměsíční doby, jakož i všechny ostatní hmotněprávní podmínky pro prodloužení zajištění. Zatřetí měl käräjaoikeus (soud prvního stupně) za to, že A nemusí být propuštěn jen proto, že se ve věci nekonalo žádné jednání z úřední povinnosti, jakmile celková doba trvání zajištění přesáhla šest měsíců. Käräjaoikeus (soud prvního stupně) nařídil, aby navrhovatelovo zajištění trvalo.

Rozhodnutí Itä-Suomen hovioikeus (odvolací soud pro východní Finsko, Finsko) ze dne 19. prosince 2023

- 9 Dne 7. prosince 2023 podal A proti rozhodnutí Etelä-Karjalan käräjaoikeus (soud prvního stupně pro Jižní Karélii) odvolání k Itä-Suomen hovioikeus (odvolací soud pro východní Finsko), který toto odvolání zamítl. Hovioikeus (odvolací soud) ve svém odůvodnění zejména rozhodl, že v souladu s § 128 zákona o cizincích je opětovný přezkum věci týkající se zajištění podmíněn žádostí zajištěného a že A o takový opětovný přezkum nepožádal, i když policie ve svém rozhodnutí ze dne 11. září 2023 zmínila podmínky vztahující se k překročení šestiměsíční doby trvání. Z těchto důvodů nemusel být A propuštěn jen proto, že käräjaoikeus (soud prvního stupně) nerozhodl o výše uvedených podmínkách z úřední povinnosti předtím, než uplynula maximální šestiměsíční doba.

Kasační opravný prostředek ke Korkein oikeus (Nejvyšší soud)

- 10 Proti rozhodnutí hovioikeus (odvolací soud) ze dne 19. prosince 2023 podal A kasační opravný prostředek. A zpochybňuje zákonnost zajištění pouze z důvodu, že v souladu s řádným postupem nebyla projednána otázka překročení maximální šestiměsíční doby.
- 11 Odpůrce, komisař kriminální policie, navrhuje, aby byl kasační opravný prostředek zamítnut. Komisař kriminální policie má za to, že s ohledem na změny, ke kterým ve věci došlo, je třetí doba zajištění, která započala dne 11. září 2023, nová, takže v projednávaném případě nebyla prvotní maximální šestiměsíční doba ani překročena a A nemusel být propuštěn z důvodů, kterých se dovolává, jelikož důvody pro zajištění byly každopádně naplněny.

Právní rámec

Unijní právo

- 12 Článek 6 Listiny základních práv Evropské unie zakotvuje právo na osobní svobodu a čl. 52 odst. 3 stanoví, že pokud Listina obsahuje práva odpovídající právům zaručeným Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, jsou smysl a rozsah těchto práv stejné jako ty, které jim přikládá uvedená úmluva. Z článku 5 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod plyne, že k tomu, aby bylo zbavení osobní svobody považováno za zákonné, musí k němu dojít zejména v souladu s řízením stanoveným zákonem.

Odstavec 4 téhož článku stanoví právo podat návrh na urychlený přezkum zákonnosti zbavení svobody a právo být propuštěn, je-li opatření nezákonné.

- 13 Vyřešení tohoto sporu závisí zejména na výkladu čl. 15 odst. 3, 5 a 6 směrnice o navrácení.
- 14 Bod 16 odůvodnění směrnice o navrácení odkazuje na cíl omezení zajištění a na uplatnění zásady proporcionality.
- 15 Doporučení Komise (EU) 2017/2338 o zavedení společné „příručky k navrácení osob“, kterou mají příslušné orgány členských států používat při plnění úkolů souvisejících s navrácením osob, uvádí zejména toto:

„14.5 Opětovné zajištění navrácených osob

Maximální doba zajištění stanovená ve směrnici o navrácení nesmí být narušena okamžitým opětovným zajištěním navrácených osob po jejich propuštění.

Opětovné zajištění téže osoby v pozdější fázi může být oprávněné pouze v případě, došlo-li k významné změně příslušných okolností (např. vydání nezbytných dokladů třetí zemi nebo zlepšení situace v zemi původu umožňující bezpečný návrat), pokud tato změna vede k „reálnému předpokladu pro vyhoštění“ v souladu s čl. 15 odst. 4 směrnice o navrácení a pokud jsou splněny všechny ostatní podmínky pro uložení zajištění podle článku 15 uvedené směrnice.“

Vnitrostátní právo

- 16 Obecné podmínky pro přijímání zajišťovacích opatření týkajících se cizinců jsou stanoveny v § 117a (813/2015) zákona o cizincích. V souladu s § 117a odst. 1 (49/2017) bodem 2 se na cizince může vztahovat zajišťovací opatření podle § 118 až 122 a 122a, je-li to nezbytné a přiměřené za účelem přípravy nebo za účelem zajištění výkonu rozhodnutí o vyhoštění, které se ho týká, nebo za účelem jakéhokoli jiného způsobu dohledu nad tím, že opustí zemi. Odstavec 3 uvedeného článku stanoví zejména to, že zajišťovací opatření musí být zrušeno, jakmile již není nezbytné za účelem zajištění přijetí rozhodnutí nebo jeho výkonu.
- 17 Zvláštní podmínky pro zajištění jsou stanoveny v § 121 odst. 1 bodech 1 až 4 zákona o cizincích (813/2015) takto:

„§ 121

Podmínky zajištění

Nejsou-li zajišťovací opatření uvedená v § 118 až 120 dostačující, může být cizinec zajištěn na základě individuálního posouzení, pokud:

- 1) s ohledem na osobní nebo jinou situaci cizince existují rozumné důvody domnívat se, že se cizinec bude skrývat, uprchne nebo bude jinak významně bránit přijetí rozhodnutí, které se ho týká, nebo výkonu rozhodnutí o vyhoštění;
 - 2) zajištění je nezbytné za účelem zjištění totožnosti cizince;
 - 3) cizinec spáchal trestný čin nebo je z jeho spáchání podezřelý a zajištění je nezbytné za účelem zajištění přípravy nebo výkonu rozhodnutí o vyhoštění;
 - 4) cizinec podal v průběhu svého zajištění novou žádost o mezinárodní ochranu, a to především s cílem oddálit nebo zabránit výkonu rozhodnutí o vyhoštění.“
- 18 Ustanovení § 123 (813/2015) zákona o cizincích vymezuje správní orgány příslušné rozhodovat o zajištění a § 124 odst. 1 a 2 (49/2017) stanoví povinnost orgánu oznámit zajištění bezodkladně soudu prvního stupně a povinnost soudu prvního stupně rozhodnout o věci týkající se zajištění do čtyř dnů od zajištění. V tomto ohledu jde o soudní přezkum týkající se prvotní fáze zajištění, který se tedy provádí z úřední povinnosti. Na základě § 126 odst. 1 zákona nařídí soud prvního stupně bezodkladně propuštění cizince, který byl zajištěn, nejsou-li podmínky pro zajištění naplněny.
- 19 Pokud jde o další fáze zajištění, § 127 odst. 1 (195/2011) a § 128 odst. 1 a 2 (646/2016) zákona stanoví toto:
- „§ 127
- Propuštění zajištěného
- Orgán, který věc vyřizuje, musí nařídít propuštění zajištěného, pokud nejsou nadále naplněny podmínky pro zajištění. Zajištěný musí být propuštěn nejpozději do šesti měsíců od přijetí rozhodnutí o zajištění. Doba zajištění však může být delší, aniž by však mohla přesáhnout 12 měsíců, pokud zajištěný při výkonu navrácení nespolupracuje nebo pokud nebyly ze třetí země získány doklady nutné pro navrácení a výkon vyhoštění je z těchto důvodů opožděn.
- ...
- § 128
- Opětovný přezkum věci ze strany käräjäoikeus (soud prvního stupně)
- Nebylo-li nařízeno propuštění zajištěného cizince, soud prvního stupně, v jehož obvodu se nachází místo zajištění zajištěného, na návrh zajištěného věc týkající se zajištění opětovně přezkoumá [...] Věc musí

být projednána bezodkladně, nejpozději však do čtyř dnů od podání návrhu. Opětovný přezkum věci týkající se zajištění však není nutný před uplynutím dvoutýdenní lhůty, která běží od rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým se nařizuje prodloužení zajištění dotčené osoby v dotčeném místě zajištění. Pro počítání lhůt uvedených v tomto odstavci se § 5 laki säädettyjen määräaikain laskemisesta (zákon o počítání lhůt) nepoužije.

Na návrh zajištěného musí käräjäoikeus (soud prvního stupně) věc opětovně přezkoumat ještě před uplynutím lhůty uvedené v odstavci 1, je-li tak třeba učinit z důvodu skutečnosti, která vyšla najevo po předchozím přezkumu. Orgán, který věc projednává, musí bezodkladně informovat zajištěného a jeho zástupce o jakékoli významné změně okolností, která má za následek opětovný přezkum, ledaže se na zajištěného vztahuje rozhodnutí o propuštění na základě § 127 odst. 1.

[...]"

Nezbytnost rozhodnutí o předběžných otázkách

První otázka

- 20 Věc se zaprvé týká určení maximálních dob zajištění uvedených v čl. 15 odst. 5 a 6 směrnice o navrácení v situaci, kdy byl státní příslušník třetí země zajištěn za účelem vyhoštění po několik po sobě jdoucích dob, mezi nimiž byl propuštěn. Z ustanovení směrnice o navrácení ani z její systematiky nebo z bodů jejího odůvodnění neplyne, zda se tyto doby zajištění musí bez výjimky počítat, nebo zda a případně z jakých důvodů mohou být předchozí doby zajištění z výpočtu maximální doby zajištění vyloučeny.
- 21 Podle Korkein oikeus (Nejvyšší soud) nezaujal Soudní dvůr ve své judikatuře, a to přinejmenším nikoli výslovně, k první otázce konkrétní stanovisko. V rozsudku ze dne 30. listopadu 2009, Kadzoev (C-357/09 PPU, EU:C:2009:741) (dále jen „rozsudek Kadzoev“), Soudní dvůr zdůraznil jednak, že čl. 15 odst. 5 a 6 směrnice o navrácení v žádném případě nepovoluje překročení maximální doby definované v tomto ustanovení (body 35 až 37 a 69), a jednak, že by bylo v rozporu s cílem sledovaným odstavci 5 a 6 tohoto článku, kterým je zajistit v členských státech stejnou maximální dobu zajištění, pokud by se doba zajištění mohla případ od případu, někdy i značně, lišit v témže členském státě nebo mezi jednotlivými členskými státy z důvodu zvláštností a okolností vlastních vnitrostátním soudním řízením (bod 54). Korkein oikeus (Nejvyšší soud) uvádí, že obdobné důvody v rámci působnosti směrnice o navrácení svědčí ve prospěch jednotného výkladu otázky kumulace nebo nezohledňování po sobě jdoucích dob zajištění, mezi nimiž byl státní příslušník třetí země, proti němuž je vedeno řízení o vyhoštění, propuštěn.

- 22 V souvislosti s první otázkou je třeba ještě upřesnit, že ustanovení o maximální šestiměsíční době zajištění stanovené v § 127 odst. 1 zákona o cizincích, který odpovídá čl. 15 odst. 5 směrnice o navracení, se použije na jakékoli zajištění cizince, a to bez ohledu na to, zda je právní základ pro zajištění založen na unijním, nebo vnitrostátním právu. Otázka, zda bylo zajištění A odůvodněno jinými důvody, než jsou důvody stanovené směrnicí o navracení, je tedy v projednávané věci irelevantní, i když podle všeho platí, že pro účely výpočtu maximální doby stanovené směrnicí o navracení unijní právo samo o sobě umožňuje vyloučit dobu zajištění, která není založena na směrnici o navracení (rozsudek Kadzoev, uvedený výše, body 45 až 48). Ve věci v původním řízení tedy není namístě rozhodnout o způsobu, jakým je třeba vypořádat se například s dobou zajištění mezi podáním žádosti o azyl ze strany A, tedy dnem dne 29. října 2022, a usnesením hallinto-oikeus (správní soud) ze dne 5. ledna 2023, kterým bylo rozhodnuto o návrhu na zákaz výkonu (poslední fáze první doby zajištění a počáteční fáze druhé doby zajištění) s ohledem na zákaz, aby zajištění osoby trvalo na základě směrnice o navracení až do určité fáze azylového řízení, tedy zákaz, který plyne z probíhajícího azylového řízení (zejména v případě zjevně neopodstatněných žádostí o azyl usnesení ze dne 5. července 2018, C a další, C-269/18 PPU, EU:C:2018:544).
- 23 Korkein oikeus (Nejvyšší soud) proto do své žádosti o rozhodnutí o předběžných otázkách nezahrnul otázku, jak by bylo třeba v rámci výpočtu maximální doby stanovené směrnicí o navracení zohlednit případnou dobu, během níž by se na základě odůvodnění rozhodnutí vydaných orgány v některých okamžicích jevílo, že zajištění je založeno jak na směrnici o navracení, tak souběžně nebo dočasně na zcela jiném základě. Z písemností ve spisu každopádně plyne, že zajištění A bylo po celou dobu nebo téměř po celou dobu, a to alespoň v převažující části, založeno na režimu směrnice o navracení.
- 24 Podle Korkein oikeus (Nejvyšší soud) by výklad čl. 15 odst. 5 a 6 směrnice o navracení v tom smyslu, že v takové situaci, jako je situace v projednávaném případě, je třeba při výpočtu maximální doby zohlednit předchozí doby zajištění, byl odůvodněn zejména tím, že během těchto dob se zajištění A opíralo v podstatě o stejný právní základ, a to zabezpečení vyhoštění osoby A. Je tomu tak přes některé změny ve skutkových a právních důvodech uplatňovaných na podporu zajištění A. Opačný výklad by byl podložen tím, že před třetí dobou zajištění byl A propuštěn na téměř šest měsíců, během nichž neplnil jemu uložené méně přísné donucovací opatření, a to povinnost hlásit se, opustil Finsko a odjel do Švédska a byl z této země přemístěn do Finska.

Druhá otázka

- 25 Ve světle judikatury Soudního dvora lze mít za to, že členský stát má povinnost zajistit, aby byl soudní přezkum uvedený v čl. 15 odst. 3 druhé větě směrnice o navracení každopádně prováděn v rámci překročení maximální šestiměsíční doby stanovené v čl. 15 odst. 5. Tak tomu je například bez ohledu na to, zda orgán, který se obrátil na soud s věcí týkající se zajištění, nebo zajištěný státní

příslušník třetí země učinil výslovnou žádost v tomto smyslu. V rámci tohoto přezkumu musí být soud schopen i bez návrhu a nezávisle na jednání zajištěného rozhodnout o všech skutkových a právních okolnostech relevantních pro určení, zda je prodloužení zajištění odůvodněné [rozsudek ze dne 5. června 2014, Mahdi, C-146/14 PPU, dále jen „rozsudek Mahdi“, EU:C:2014:1320, body 49, 56, 62 a 63, viz rovněž rozsudek ze dne 8. listopadu 2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Přezkum zajištění z moci úřední), C-704/20 a C-39/21, EU:C:2022:858 (dále jen „rozsudek Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid“, bod 86)]. Z judikatury rovněž vyplývá, že ustanovení článku 15 směrnice o navracení mají nejen výkladový, nýbrž i přímý účinek (viz například rozsudek ze dne 14. května 2020, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság, C-924/19 PPU a C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, bod 288). Členské státy mají ovšem v souladu se zásadou procesní autonomie i nadále pravomoc upravit podmínky přezkumu zajištění, které nejsou upraveny unijním právem (viz rozsudek Mahdi, bod 50). Mimoto s ohledem na zásadní význam věci pro účely posouzení zákonnosti opatření, kterým se A zbavuje osobní svobody, chce Korkein oikeus (Nejvyšší soud) v zájmu vyjasnění ověřit, zda čl. 15 odst. 3 druhá věta směrnice o navracení brání výkladu vnitrostátního práva, které zahájení soudního přezkumu překročení maximální šestiměsíční doby uvedené v čl. 15 odst. 5 podmiňuje žádostí v tomto smyslu ze strany osoby, jejíž zajištění trvá.

- 26 Druhá část druhé předběžné otázky se týká požadavků na lhůtu, která se na soudní přezkum uvedený v čl. 15 odst. 3 druhé větě vztahuje. Toto ustanovení blíže neuvádí, zda k soudnímu přezkumu rozhodnutí správního orgánu týkajícího se překročení maximální šestiměsíční doby zajištění uvedené v odstavci 5 tohoto článku musí dojít *ex ante*, tedy před překročením této maximální doby. Soudní přezkum může být sice proveden i *ex post*, a *posteriori*, toto ustanovení však blíže neuvádí lhůtu, v níž musí být následně tento přezkum proveden. Korkein oikeus (Nejvyšší soud) má za to, že je relativně zřejmé, že požadavek plynoucí z čl. 15 odst. 2 směrnice o navracení, podle kterého musí být soudní přezkum, který je v něm uveden, uplatněn bezodkladně, by se měl v souvislosti s čl. 15 odst. 3 druhou větou použít přinejmenším *per analogiam*, aby nebyl soudní přezkum zbaven své podstaty. To je podpořeno tím, že zajištění a jeho prodloužení mají stejnou povahu, pokud jde o osobu, jejíž zajištění trvá (v tomto ohledu viz rozsudek Mahdi, uvedený výše, bod 44).
- 27 Požadavky na lhůtu stanovené v čl. 15 odst. 3 druhé větě směrnice o navracení, které podléhá soudní přezkum, mají konkrétní význam, a to zejména pro účely posouzení povahy a závažnosti porušení, k němuž mohlo případně dojít ve věci v původním řízení, a jeho právních účinků. Musí-li k soudnímu přezkumu dojít již před překročením maximální šestiměsíční doby zajištění, podle všeho platí, že zbavení osobní svobody pozbylo právní základ již ode dne 18. září 2023, pokud při výpočtu maximální doby musí být zohledněny předchozí doby zajištění. Je-li naopak možné provést soudní přezkum až po uplynutí uvedené maximální doby, mohla by případná vada při zbavení osobní svobody nastat až později a mohla by případně představovat méně závažné porušení. Korkein oikeus (Nejvyšší soud) se

proto rozhodl zahrnout do své žádosti o rozhodnutí o předběžných otázkách i otázku týkající se požadavků na lhůtu, které podléhá soudní přezkum.

Třetí otázka

- 28 V případě, že by Korkein oikeus (Nejvyšší soud) na základě odpovědi Soudního dvora na předběžné otázky uvedené níže dospěl při rozhodování ve sporu v původním řízení k závěru, že soudní přezkum maximální šestiměsíční doby trvání byl vadný a že zbavení osobní svobody, které z něj může plynout, bylo nezákonné, zůstává otázka, jaké požadavky a podmínky ukládá unijní právo pro konkrétní důsledky takového závěru. V praxi vzniká otázka, zda käräjäoikeus (soud prvního stupně) měl A propustit dne 7. prosince 2023, i když hmotněprávní podmínky zajištění byly v tomto okamžiku posouzeny jako zcela naplněné a věc byla za těchto podmínek z procesního hlediska vyřízena správně.
- 29 Článek 15 odst. 2 a 4 směrnice o navracení stanoví povinnost propustit osobu, jejíž zajištění je nezákonné. Tato ustanovení však nevylučují, a to přinejmenším nikoli výslovně, možnost, aby vada ovlivňující podmínky zákonnosti zajištění mohla být v návaznosti na soudní přezkum zhojena do budoucna, a tedy *ex nunc*, takže bezodkladné propuštění není nutně odůvodněné.
- 30 Soudní dvůr ve své judikatuře podle všeho o této otázce nerozhodl tak, aby z toho bylo možné v projednávaném kontextu vyvodit dostatečně jasnou odpověď.
- 31 Rozsudek G. a R. (rozsudek ze dne 10. září 2013, dále jen „rozsudek G. a R.“, C-383/13 PPU, EU:C:2013:533) se týkal důsledků porušení práva zajištěného na obhajobu, a to zejména práva být vyslechnut. Soudní dvůr rozhodl (bod 35), že jestliže podmínky, za nichž musí být zajištěno respektování práv na obhajobu státních příslušníků třetích zemí s neoprávněným pobytem, ani důsledky porušení těchto práv nejsou unijním právem upraveny, spadají tyto podmínky a tyto důsledky do vnitrostátního práva, za předpokladu, že opatření přijatá v tomto smyslu jsou stejné povahy jako opatření, která se vztahují na jednotlivce ve srovnatelných situacích, na něž se použije vnitrostátní právo (zásada rovnocennosti), a že v praxi neznemožňují nebo nadměrně neztěžují výkon práv přiznaných unijním právním řádem (zásada efektivity). Rozsudek zmiňuje i význam toho, zda v závislosti na konkrétních skutkových a právních okolnostech projednávaného případu mohlo porušení práva na obhajobu vést k jinému výsledku (bod 40). V bodě 41 tohoto rozsudku Soudní dvůr mimoto uvádí, že hrozí, že užitečný účinek této směrnice by byl narušen, pokud by posuzovací pravomoc související s posledně uvedeným aspektem vnitrostátnímu soudu přiznána nebyla a pokud by se ukládalo, že jakékoli porušení práva být vyslechnut způsobuje automaticky zrušení rozhodnutí o prodloužení zajištění a jeho neplatnost, třebaže taková vada nemusí mít ve skutečnosti na toto rozhodnutí o prodloužení žádný dopad a zajištění splňuje věcné podmínky stanovené v článku 15 směrnice o navracení.

- 32 Úvahy uvedené v tomto rozsudku naznačují, že vnitrostátní soud má posuzovací pravomoc za účelem hodnocení nezbytnosti bezodkladného propuštění v případě procesní vady zjištěné v rámci soudního přezkumu provedeného a *posteriori* a řádným způsobem v tomto okamžiku. Existence takové posuzovací pravomoci v takové situaci, jako je situace v projednávané věci, je podepřena i tím, že propuštění zajištěného pouze na základě předchozí procesní vady, i když hmotněprávní podmínky zajištění jsou naplněny, v zásadě nebrání tomu, aby orgány zajištěného krátce po jeho propuštění opět zajistily. Pokud však jde o rozsudek G. a R., Korkein oikeus (Nejvyšší soud) upozorňuje na skutečnost, že uvedený rozsudek byl vydán v kontextu, v němž se procesní vada nezakládala na výslovném ustanovení směrnice o navrácení, a že tedy není zřejmé, do jaké míry lze obdobný výklad posuzovací pravomoci soudu provést v kontextu, v němž se případná procesní vada zakládá na přímo použitelných ustanoveních článku 15 směrnice o navrácení. Mimoto v rozsudku Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid Soudní dvůr rozhodl, že pokud se ukáže, že podmínky zákonnosti zajištění stanovené ve směrnici o navrácení nebyly nebo již nejsou splněny, musí být dotyčná osoba okamžitě propuštěna (bod 79), což podle všeho naznačuje velmi širokou povinnost propuštění. Je však možné, že výraz „podmínky zákonnosti“ v tomto kontextu odkazuje na hmotněprávní podmínky zajištění, a to i s ohledem na povahu ustanovení směrnice o navrácení stanovených v bodě 76 uvedeného rozsudku.
- 33 Otázka je, jaké jsou požadavky a rámcové podmínky stanovené unijním právem za účelem posouzení důsledků procesních vad, které mohou mít vliv na zákonnost zbavení osobní svobody A. S ohledem na výše uvedené má Korkein oikeus (Nejvyšší soud) za to, že je třeba vyložit otázku, zda käräjäoikeus (soud prvního stupně) měl dne 7. prosince 2023 A propustit, i když se mělo za to, že podmínky pro zajištění byly v tento okamžik naplněny.
- 34 V zájmu jasnosti Korkein oikeus (Nejvyšší soud) konečně uvádí, že i kdyby v průběhu řízení došlo k vyhoštění A nebo by zbavení osobní svobody, kterému je podroben, pominulo z jiných důvodů, předběžné otázky položené v tomto řízení by tím přesto nepozbyly na významu. Podle vnitrostátní judikatury totiž platí, že osoba, na níž se vztahuje opatření spojené se zbavením osobní svobody, má právo získat stanovisko k zákonnosti tohoto opatření spojeného se zbavením osobní svobody, a to i v případě, že v průběhu řízení o žalobě dosáhne svého propuštění. V projednávaném případě je za účelem určení, zda bylo zbavení osobní svobody A po celou dobu zákonné, v zásadě nezbytné získat odpověď na všechny položené předběžné otázky. Kdyby měl Korkein oikeus (Nejvyšší soud) rozhodnout o těchto otázkách týkajících se výkladu směrnice o navrácení bez rozhodnutí Soudního dvora o předběžných otázkách, hrozilo by, že nebude dodržen požadavek jednotného výkladu směrnice o navrácení v různých členských státech.

Předběžné otázky

- 35 Poté, co Korkein oikeus (Nejvyšší soud) umožnil účastníkům řízení, aby se vyjádřili k obsahu žádosti o rozhodnutí o předběžných otázkách, rozhodl se

přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru na základě článku 267 SFEU následující předběžné otázky:

1. a) Musí být čl. 15 odst. 5 a 6 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí vykládán v tom smyslu, že při výpočtu maximálních dob zajištění, které v něm jsou uvedeny, musí být zohledněny všechny předchozí doby zajištění? Pokud taková povinnost neexistuje ve všech případech, jaké aspekty je třeba vzít v úvahu za účelem určení, zda při výpočtu maximálních dob musí být zohledněno trvání předchozí doby zajištění?

b) Jak je třeba posuzovat zvláště situaci za takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, kdy na jedné straně hlavní právní základ zajištění, a to zabezpečení vyhoštění neoprávněně pobývajícího státního příslušníka třetí země, zůstal v podstatě stejný, avšak kdy na straně druhé byly na podporu nového zajištění uplatněny zčásti nové skutkové a právní důvody, dotčená osoba se v období mezi dobami zajištění vydala do jiného členského státu, odkud byla přemístěna do Finska, a mezi koncem předchozí doby zajištění a novým zajištěním též uplynulo několik měsíců?

2. a) Brání ustanovení čl. 15 odst. 3 druhé věty směrnice 2008/115/ES vnitrostátní právní úpravě, která zahájení soudního přezkumu překročení maximální šestiměsíční doby podmiňuje žádostí zajištěného?

b) Musí být soudní přezkum uvedený v čl. 15 odst. 3 druhé větě směrnice 2008/115/ES, jehož předmětem je rozhodnutí správního orgánu o překročení prvotní maximální šestiměsíční doby zajištění, proveden předtím, než je této maximální doby dosaženo, a, pokud ne, musí být tento přezkum každopádně proveden bezodkladně po rozhodnutí tohoto správního orgánu?

3. Nese s sebou absence soudního přezkumu uvedeného v čl. 15 odst. 3 druhé větě směrnice 2008/115/ES v rámci překročení maximální šestiměsíční doby zajištění uvedené v čl. 15 odst. 5 povinnost zajištěného propustit, i když v okamžiku, kdy se tento pozdní soudní přezkum provádí, je zjištěno, že jsou naplněny všechny hmotněprávní podmínky pro zajištění a že věc je tedy z procesního hlediska řádně vyřízena? Neexistuje-li v takové situaci povinnost automatického propuštění, jaké aspekty je třeba vzít z hlediska unijního práva v úvahu za účelem stanovení důsledků soudního přezkumu provedeného pozdě, a to zejména za takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení?

Poté, co Korkein oikeus (Nejvyšší soud) obdrží rozhodnutí o předběžných otázkách, ve věci rozhodne.

KORKEIN OIKEUS (Nejvyšší soud)

[omissis]

PRACOVNÍ DOKUMENT